

ODPIS

Sygn. akt VIII U 5260/13

WYROK

W IMIENIU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych

w składzie : Przewodniczący del. SSR Maciej Nawrocki

Protokolant st. prot. sąd. Anna Narożna

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2015 r. w Poznaniu

odwołania M. G.

od decyzji Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

z dnia 11 października 2013r., znak: (...)

w sprawie M. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza iż odwołująca nie jest zobowiązana do zwrotu odsetek za okres od 16 października 2010r. do 7 października 2013r. w kwocie 6.017,95 złotych

2. oddala odwołanie w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 października 2013 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P., na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. nr 39 poz. 353 ze zm.) oraz art. 84 ust. 1, ust. 9 i ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 z zm.), zobowiązał M. G. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 października 2010 r. do 30 września 2013 r. w kwocie 31.396,21 zł i odsetek za okres od 16 października 2010 r. do 7 października 2013 r. w kwocie 6.017,95 zł.

Uzasadniając wskazał, że decyzją z dnia 7 kwietnia 2009 r. M. G. przyznano emeryturę od dnia 22 lutego 2009 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Natomiast od 1 kwietnia 2009 r. ubezpieczona pobierała rentę rodzinną, która z chwilą przyznania emerytury nie przysługuje. Wobec tego organ rentowy uznał, iż za okres od 1 października 2010 r. do 30 września 2013 r. pobrała nienależne świadczenie. /vide decyzja w aktach ZUS/

Dnia 14 listopada 2013 r., w formie i terminie przewidzianym prawem, **M. G.** złożyła odwołanie od powyższej decyzji.

W uzasadnieniu odwołująca wyjaśniła, iż we wniosku o emeryturę z dnia 3 lutego 2009 r. zaznaczyła, że pobiera świadczenie w postaci renty rodzinnej. Informacji tej odwołująca nie ukrywała, a nadto jej intencją nie była chęć wprowadzenia organu w błąd. Odwołująca nie zgodziła się również z naliczeniem przez organ rentowy odsetek od kwoty nienależnie pobranego świadczenia. /vide odwołanie k. 5-6 akt/

We wniesionej odpowiedzi na odwołanie, pozwany organ rentowy podtrzymał w całej rozciągłości, prezentowaną w zaskarżonej decyzji argumentację i wniósł o oddalenie odwołania. Dodatkowo organ rentowy podniósł, iż zarówno w decyzji przyznającej emeryturę, jak i w decyzjach dotyczących renty rodzinnej było zawarte pouczenie o zasadach wypłaty świadczeń. /vide odpowiedź na odwołanie k. 6 akt/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołująca M. G. urodziła się w dniu (...) (bezsporne)

Decyzją z dnia 3 września 2008 r. organ rentowy przyznał odwołującej na stałe prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu J. G., począwszy od dnia 16 sierpnia 2008 r.

W pouczeniu znajdującym się na odwrotnej stronie decyzji wskazano w punkcie V wskazano, iż w razie zbiegu u jednej osoby prawa do dwóch lub więcej świadczeń emerytalno-rentowych organ rentowy wypłaca jedno ze świadczeń – wyższe lub wybrane przez emeryta-rencistę. Natomiast w punkcie VIII podpunkt 3 pouczenia podano, że w celu ustalenia, czy zachodzą okoliczności powodujące zawieszenie prawa do emerytury lub renty, albo wstrzymania wypłaty lub zmniejszenia wysokości świadczenia ubezpieczony jest zobowiązany powiadomić organ rentowy o pobieraniu emerytury – renty z innego tytułu lub przyznanej przez inny organ (...). (k. 236-237 akt ZUS)

Wnioskiem z dnia 3 lutego 2009 r. odwołująca zwróciła się o przyznanie prawa do emerytury. W treści wniosku wskazała, iż obecnie pobiera rentę rodzinną po zmarłym mężu. Ponadto uzyskała informację, iż takie wypełnienie wniosku jest wystarczające. (k. 6-7 akt ZUS; zeznania odwołującej k. 49)

Rozpoznając powyższy wniosek, Zakład decyzją z dnia 7 kwietnia 2009 r. przyznał odwołującej emeryturę od dnia 22 lutego 2009 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Natomiast w pouczeniu zawartym w decyzji, oprócz obowiązku poinformowania organu rentowego o pobieraniu innego świadczenia oraz informacji dotyczącej zbiegu prawa do świadczeń, w punkcie IV wskazano, iż osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest zobowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane uważa się świadczenia:

- wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie do nich prawa albo wstrzymanie wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania,
- przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych wypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenia,
- wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu. (k. 23-24 akt ZUS)

Decyzja przeliczająca emeryturę z dnia 4 maja 2009 r., jak i decyzje waloryzujące świadczenie z dnia 1 marca 2010 r. i z dnia 1 marca 2011 r., zawierały pouczenia, zarówno co do obowiązku informacyjnego w zakresie zgłaszania wszelkich okoliczności mających wpływ na prawo lub wysokość świadczeń, w tym sytuacji, w których dochodzi do zbiegu dwóch lub więcej świadczeń emerytalno-rentowych oraz konsekwencji związanych z pobraniem nienależnych świadczeń. (k. 36-37, 39-40, 41-42 akt ZUS)

Odwołująca w okresie od 22 lutego 2009 r. do 30 września 2013 r. pobierała jednocześnie emeryturę i rentę rodzinną. (bezsporne)

W dniu 3 października 2013 r. organ rentowy stwierdził nadpłatę na koncie odwołującej i decyzją z dnia 11 października 2013 r. zobowiązał M. G. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 października 2010 r. do 30 września 2013 r. w kwocie 31.396,21 zł wraz z odsetkami za okres od 16 października 2010 r. do 7 października 2013 r. w kwocie 6.017,95 zł. (k. 48-49 akt ZUS)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zeznań odwołującej M. G., dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy oraz w aktach ZUS.

Sąd dał wiarę zeznaniom odwołującej ponieważ zeznania te były spójne i logiczne. Odwołująca miała świadomość pobierania dwóch świadczeń, jednakże sądziła, iż wystarczające w tym zakresie było zaznaczenie we wniosku o emeryturę, iż pobiera również rentę rodzinną. Wskazała także, iż nie wiedziała o obowiązku wyboru jednego ze świadczeń, gdyż organ rentowy nie zwrócił się do niej z takim zapytaniem.

Sąd w całości dał wiarę zebranych w sprawie dokumentom. Dokumenty urzędowe Sąd uznał za wiarygodne i miarodajne, albowiem sporządzone zostały przez organy do tego uprawnione z zachowaniem wymaganej formy. Za wiarygodne Sąd uznał także dokumenty prywatne stanowiące zgodnie z art. 245 k.p.c. dowód tego, że osoba która je podpisała złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Należy podkreślić, że ich wiarygodność nie była przez strony kwestionowana, a Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu. Sąd przyjął też, że kserokopie dokumentów złożonych i zgromadzonych w sprawie są prawdziwe i wiarygodne. Nie ma podstaw do ich zakwestionowania z urzędu, a żadna ze stron nie podniosła zarzutu ich nieprawdziwości, co pozwoliło na potraktowanie, tychże kserokopii jako dowodów pośrednich na istnienie dokumentów o treści im odpowiadającej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W sprawie należało ustalić, czy odwołująca pobrała nienależnie świadczenie z tytułu renty rodzinnej za okres od 1 października 2010 r. do 30 września 2013 r. w kwocie 31.396,21 zł i czy jest zobowiązana również do zapłaty odsetek z tego tytułu za okres od 16 października 2010 r. do 7 października 2013 r. w kwocie 6.017,95 zł.

Podstawę materialnoprawną przyznania i wypłacania odwołującej świadczenia stanowił przepis art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440).

Zgodnie z powołanym przepisem, wdowa ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli:

- 1) w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była niezdolna do pracy albo
- 2) wychowuje co najmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa uprawnione do renty rodzinnej po zmarłym mężu, które nie osiągnęło 16 lat, a jeżeli kształci się w szkole - 18 lat życia, lub jeżeli sprawuje pieczę nad dzieckiem całkowicie niezdolnym do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy, uprawnionym do renty rodzinnej.

Z dokumentów zgromadzonych w aktach ZUS wynika, że odwołującej decyzją z dnia 3 września 2008 r. organ rentowy przyznał na stałe prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu J. G., począwszy od dnia 16 sierpnia 2008 r. Natomiast wobec złożonego w dniu 3 lutego 2009 r. wniosku o emeryturę, Zakład przyznał M. G. od dnia 22 lutego 2009 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego, emeryturę. Tym samym od dnia 22 lutego 2009 r. odwołująca jednocześnie pobierała rentę rodzinną i emeryturę, nie powiadamiając przy tym organu rentowego o pobieraniu obu świadczeń. Wskazywała tylko, iż we wniosku o emeryturę zaznaczyła, że otrzymuje również rentę rodzinną, a organ rentowy nie zwracał się do niej z zapytaniem o dokonanie wyboru świadczenia. Dopiero w listopadzie 2013 r., a więc po wydaniu zaskarżonej decyzji poinformował ją, że dotychczas pobierała dwa świadczenia. Sąd ustalił również, iż odwołująca pomimo zawartych na decyzjach pouczeń, była świadoma o pobieraniu zarówno renty rodzinnej, jak i emerytury.

Zasady zwrotu nienależnie pobranych świadczeń zostały uregulowane w art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z treścią ust. 1 cyt. przepisu osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

W myśl ust. 2 za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Z kolei w ust. 4 w/w przepisu wskazano, iż nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Z treści zacytowanego powyżej przepisu art. 138 ust. 2 ustawy wynika, że jednym z warunków koniecznych do zobowiązania do zwrotu nienależnego świadczenia, jest wymóg pouczenia osoby pobierającej świadczenie o zasadach powodujących brak prawa do pobierania takiego świadczenia. Pouczenie o którym mowa we wskazanym przepisie jest przesłanką warunkującą obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (wyrok Sądu Najwyższego z 6 grudnia 2010 r., II UK 149/10).

Żądanie zwrotu nienależnego świadczenia z ubezpieczenia społecznego uzasadnione jest tylko wobec osoby, która otrzymała świadczenie bez podstawy prawnej, i tylko wówczas, gdy miała świadomość, że wypłacone świadczenie jej się nie należy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2012 r., I UK 331/11). W treści obowiązujących przepisów wyraźnie został wyekspozowany czynnik świadomości pobrania świadczenia nienależnego, przy czym o jej istnieniu przesądza dokonanie pouczenia o okolicznościach ustania prawa do świadczeń albo wstrzymania ich wypłaty. Jak już wyżej wskazano, w art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS za nienależnie pobrane świadczenia uznaje się świadczenia wypłacone, mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Wynika stąd, że świadomość nienależności świadczenia ma wpływać z pouczenia uprawnionego przez organ rentowy o okolicznościach powodujących wypłatę świadczeń nienależnych, a pouczenie stanowi warunek sine qua non obowiązku ich zwrotu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 1980 r., II URN 51/80, z dnia 11 stycznia 2005 r., I UK 136/04, z dnia 9 lutego 2005 r., III UK 181/04, z dnia 16 stycznia 2009 r., I UK 190/08). Podkreślić także należy, iż samo pouczenie powinno być należyte, czyli wyczerpująco i wyraźnie wskazywać okoliczności, w których dochodzi do pobrania nienależnego świadczenia oraz powinno być dokonane w taki sposób, aby było zrozumiałe dla osoby, do której jest skierowane. Pouczenie nie może być zatem abstrakcyjne, niekonkretne, a w szczególności nie może odnosić się do wszystkich hipotetycznych okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń (por. wyroki Sądu Najwyższego m.in. z dnia 9 lutego 2005 r., III UK 181/04 oraz z dnia 4 września 2007 r., I UK 90/07).

Przenosząc przedstawione rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić trzeba, iż bezsporne w niniejszej sprawie było to, że odwołująca w spornym okresie od października 2010 r. do września 2013 r., pomimo zawartych w decyzjach pouczeń pobierała jednocześnie emeryturę i rentę rodzinną.

Powoływanie się przez odwołującą na fakt, iż we wniosku o emeryturę wskazała, że otrzymuje również rentę rodzinną nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Jak wskazano powyżej, istotna była w tym przypadku okoliczność pouczeń zawartych w wydanych przez organ rentowy decyzjach, które były jasno sprecyzowane i w

sposób wyczerpujący określały okoliczności powodujące zwrot nienależnie pobranego świadczenia, jak również obowiązek zawiadomienia organu rentowego o zbiegu prawa do dwóch lub więcej świadczeń. Jednocześnie nie można potraktować informacji zawartej we wniosku o emeryturę jako zawiadomienia organu rentowego o pobieraniu przez odwołującą renty rodzinnej, co miało by skutkować wstrzymaniem wypłaty świadczenia i podjęcia wypłaty emerytury.

Tym samym, w ocenie Sądu, nie ulega wątpliwości, że M. G. pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczenia społecznego – rentę rodzinną w okresie od 1 października 2013 r. do 30 września 2013 r., albowiem w tym czasie pobierała rentę rodzinną i emeryturę, a jednocześnie była skutecznie pouczona o okolicznościach ustania prawa do świadczeń albo wstrzymania ich wypłaty.

Podkreślenia wymaga, iż nienależnie pobrane świadczenie podlegające zwrotowi obejmuje kwotę brutto, czyli kwotę świadczenia faktycznie wypłaconego osobie pobierającej świadczenie, zwiększoną o kwotę podatku dochodowego od osób fizycznych odprowadzaną przez organ rentowy na rzecz organu podatkowego oraz o kwotę składki na ubezpieczenie zdrowotne, jeśli została odprowadzona. Świadczeniem w rozumieniu powołanych powyżej przepisów jest, bowiem kwota emerytury lub renty wyliczona na podstawie przepisów regulujących zasady ustalania wysokości świadczeń. Zaliczka na podatek dochodowy wliczana jest do dochodu emeryta lub rencisty i ostatecznie uwzględniona przy rocznym rozliczeniu podatkowym. Jest to część jego dochodu, z tym tylko, że nie może nią dysponować dowolnie, lecz wyłącznie na pokrycie zobowiązań podatkowych. Taka zaliczka nie może być wliczona do dochodu innej osoby, nawet w przypadku, gdyby pobrała ona świadczenie przeznaczone dla emeryta lub rencisty. Zwrot na rzecz organu rentowego nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczenia społecznego w kwocie brutto powoduje, że po stronie ubezpieczonego powstaje możliwość ubiegania się o zwrot "nadpłaconego" podatku dochodowego od osób fizycznych, z którym to żądaniem ubezpieczony może wystąpić do organu podatkowego (właściwego urzędu skarbowego). Nadpłatę podatku dochodowego można zrekompensować odliczeniem od dochodu wykazanego w zeznaniu rocznym dokonanych w roku podatkowym zwrotów nienależnie pobranych świadczeń, które uprzednio zwiększyły dochód podlegający opodatkowaniu, w kwotach uwzględniających pobrany podatek dochodowy, jeżeli zwroty te nie zostały potrącone przez płatnika (art. 26 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych; jednolity tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.). Uwzględnienie przez sąd ubezpieczeń społecznych rozpoznający sprawę o zwrot nienależnie pobranego świadczenia należnych odliczeń na zaliczkę podatkową jest niemożliwe także ze względów procesowych. Nie taki jest bowiem przedmiot sporu (jego podstawa faktyczna i prawna). Ponadto kwestia ta dotyczy również podmiotów, które nie są stronami tego sporu (organy podatkowe). Gdyby przyjąć założenie, że sąd ubezpieczeń społecznych powinien zasądzać w takiej sytuacji zwrot nienależnie pobranych świadczeń emerytalnych netto (z uwzględnieniem odliczeń zaliczki na podatek dochodowy), to musiałby on zająć się kwestią ustalania przychodu ubezpieczonego (bo od przychodu dokonuje się odliczeń) oraz rozważać treść stosunku prawnego między organem rentowym jako płatnikiem a innymi podmiotami (organami podatkowymi), które nie są stronami procesu (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2009 roku, I UK 333/08). Odwołująca nie będzie jedynie mogła domagać się zwrotu odprowadzonej od nienależnie pobranego świadczenia składki na ubezpieczenie zdrowotne, co wprost wynika z treści art. 94 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych; jednolity tekst: Dz.U. z 2008 roku, nr 164, poz. 1027 ze zmianami), która to składka jednak podlega odliczeniu od podatku dochodowego od osób fizycznych.

Odwołująca nie jest pozbawiona środków prawnych służących do zwalczania zobowiązania zwrotu organowi rentowemu pobranego świadczenia. Taką możliwość przewiduje art. 138 ust. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w świetle którego organ rentowy może odstąpić od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, zmniejszyć wysokość potrąceń, ustaloną zgodnie z art. 140 ust. 4 pkt 1, lub zawiesić dokonywanie tych potrąceń na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Wystąpienie szczególnie uzasadnionych okoliczności wymaga oceny organu rentowego, który przeprowadzi stosowne postępowanie wyjaśniające na wniosek osoby zainteresowanej, a od decyzji kończącej to postępowanie przysługuje odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.

Organ rentowy za podstawę prawną do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wskazał również art. 84 ust. 1, ust. 9 i ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1442).

Zasadą jest, że osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami (art. 84 ust. 1 s.u.s i art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.).

Zgodnie z treścią art. 84 ust.1 w/w ustawy osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

Z ust. 11 wynika, że jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek za zwłokę.

Zaskarżoną decyzją z dnia 11 października 2013 r. organ rentowy zobowiązał M. G. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 października 2010 r. do 30 września 2013 r. w kwocie 31.396,21 zł i odsetek za okres od 16 października 2010 r. do 7 października 2013 r. w kwocie 6.017,95 zł.

Jak wskazano to już powyżej, ustawową podstawę do żądania odsetek od kwot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych stanowi przepis art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W ocenie Sądu, należne są odsetki ustawowe przewidziane dla zobowiązań prawa cywilnego, zgodnie z art. 359 § 2 k.c. Natomiast gdy chodzi o zasady prawa cywilnego, według których należy naliczać odsetki, to wynikają one z art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 455 k.c. W myśl art. 481 § 1 k.c. odsetki od sumy pieniężnej należne są za czas opóźnienia w spełnieniu świadczenia. W zależności od źródła zobowiązania „czas opóźnienia”, o którym mowa w tym przepisie, może być różnie liczony. Dla zobowiązań terminowych, a więc takich, których termin spełnienia wynika z czynności prawnej, ustawy, czy decyzji, czas opóźnienia liczony jest od daty, w której upłynął ten termin. Natomiast w zakresie zobowiązań bezterminowych (art. 455 k.c.), to jest takich których termin spełnienia nie wynika z czynności prawnej, czy też z ustawy bądź decyzji, ani z właściwości zobowiązania - czas opóźnienia w spełnieniu świadczenia liczy się od daty doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty. Przepis art. 84 ust. 1 u.s.u.s., a także przepis art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie określa, w jakim terminie nienależne świadczenie winno być zwrócone, a zatem dłużnik, według zasad prawa cywilnego, winien spełnić świadczenie niezwłocznie od doręczenia mu decyzji ustalającej obowiązek zwrotu świadczenia, jako nienależnie pobranego.

Sąd nie zgodził się z organem rentowym, że odwołująca spóźnia się ze zwrotem nienależnego świadczenia już w dacie jego pobrania. Stanowisko to jest w ocenie Sądu nieuprawnione, gdyż po pierwsze przepisy o czynach niedozwolonych nie mają w sprawie zastosowania, a po drugie według przepisów prawa cywilnego w przypadku wyrządzenia czynem niedozwolonym szkody polegającej na niekorzystnym rozporządzaniu przez poszkodowanego środkami pieniężnymi na rzecz sprawcy szkody, pokrzywdzonemu przysługuje roszczenie o zwrot wartości nominalnej tych środków z odsetkami za czas opóźnienia od daty wezwania do naprawienia szkody (art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c.). Odsetki, według przepisów prawa cywilnego, chociaż mają charakter odszkodowawczy, to jednak nie stanowią elementu szkody i mogą być naliczane od daty ich wymagalności, niezależnie od tego, czy uprawniony poniósł jakąkolwiek szkodę, czy też nie (art. 481 § 1 k.c.). Jeżeli zwłoka dłużnika powoduje szkodę, to poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych, zgodnie z przepisem art. 481 § 3 k.c. Przepis ten jednak, zdaniem Sądu, nie ma zastosowania w rozpoznawanej sprawie. Pozostawanie przez obowiązane w zwłoce w zakresie obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, po wydaniu przez organ rentowy decyzji ustalającej ten obowiązek, nie upoważnia organu do żądania odszkodowania. Organ rentowy może jedynie naliczać odsetki ustawowe, a właściwie ma obowiązek wynikający z ustawy do naliczania odsetek, jeżeli obowiązany nie zwróci nienależnie pobranego świadczenia niezwłocznie po otrzymaniu decyzji ustalającej obowiązek zwrotu świadczenia. Decyzja ta ma charakter konstytutywny. Stąd też odsetki, o których mowa w art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie biegają przed wydaniem decyzji ustalającej obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Wobec powyższego Sąd na podstawie 477¹⁴ § 2 k.p.c. i powołanych przepisów prawa materialnego, zmienił zaskarżoną decyzję o tyle, że ustalił, iż odwołująca nie jest zobowiązana do zwrotu odsetek za okres od 16 października 2010 r. do 7 października 2013 r. w kwocie 6.017,95 zł (punkt 1 wyroku).

Natomiast w punkcie 2 sentencji wyroku, Sąd na podstawie 477¹⁴ § 1 k.p.c. i powołanych przepisów prawa materialnego, oddalił odwołanie w pozostałym zakresie, tj. w odniesieniu do obowiązku zwrotu przez odwołującą kwoty nienależnie pobranych świadczeń wskazanych w decyzji z dnia 11 października 2013 r.

/-/ Maciej Nawrocki